

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA AMALIY MASHG'ULOT UCHUN SAMARALI USULLAR

Raximova Dilfuza Jurgunovna

Toshkent viloyati, Ohangaron shahar 5-umumiy o'rta ta'lim maktabi

tasviriy san'at va chizmachilik fani o'qituvchisi

**TYPYMÒMM "AMALIY FANLAR VA MAKTABDAN TASHQARI TA'LIM
METODIKASI" KAFEDRASI katta o'qituvchisi**

Annotatsiya: Ushbu maqola ta'lim tizimidagi maktablarda tasviriy san'at o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati, shakllarni o'ziga qarab tasvirlash mahoratlarini takomillashtirish masalalariga qaratilgan. Shuningdek, unda san'at asarlarini yaratish jarayonlari bilan tanishtirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at, naturaga qarab ishlash, badiiy asar, o'qitish metodikasi.

Tasviriy san'atning barcha turlaridagi amaliy va nazariy mashg'ulotlari, talabalarda borliqni xaqqoniy obrazlarda tasvirlashni mukammal o'zlashtirishda, bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashdagi dastlabki qadam hisoblanadi. Qog'oz yuzasida jismlarning asl shaklini yuksak mahorat bilan, hamda to'g'ri tasvirlash uchun talaba, tasviriy san'at borasidagi bilimlarni mukammal egallashi va uni amaliyotda qo'llashi - natura, shuningdek, xotira va tasavvurga asoslanib rasm chizishni o'rganishi zarur. Albatta, bunday ijodiy topshiriqlarni bajarish uchun inson ma'lum qobiliyatlarga ega bo'lishi va o'z ustida uzluksiz va betinim ishlay olishi muhimdir. Ijodkorlik tasviriy san'atning muhim elementidir. Ijodiy aql innovatsion g'oyalarni o'ylab topishi, muammolarni hal qilishi va mavjud muammolarning yangi echimlarini ishlab chiqishi mumkin. Tasviriy san'at darslari ijodkorlikni rivojlantiradi va o'quvchilarning tasavvurlarini rivojlantirishga yordam beradi. Turli xil badiiy materiallar bilan ishlashni o'rganib, talabalar atrofidagi dunyoni yangi va qiziqarli usullar bilan boshqarishi va shakllantirishi mumkin.

Tasviriy san'at darslari ham kognitiv rivojlanishga yordam beradi. Muammolarni yechish ko'nikmalarini faol qo'llash orqali o'quvchilar qiyinchiliklarni yechish yo'llarini o'rganishlari va hayotlarining boshqa sohalarida qo'llashlari mumkin bo'lgan yangi yechimlarni ishlab chiqishlari mumkin. San'at yaratish jarayoni chuqur konsentratsiyani, diqqatni jamlashni va tafsilotlarga e'tibor berishni talab qiladi.

Talabalar o'zlarining badiiy loyihalari orqali ishlayotganlarida, ular ushbu ko'nikmalarni amalda qo'llaydilar, bu esa ularning ilmiy faoliyatini yaxshilashga yordam beradi. Hissiy farovonlik nuqtai nazaridan tasviriy san'at darslari ajoyib ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ijodiy faoliyat bilan shug'ullanadigan odamlar stressni kamaytiradi, dam olishni oshiradi va aqliy farovonlikni yaxshilaydi. Tasviriy san'at darslari odamlar uchun xavfsiz va tarbiyali muhitda dam olishlari va o'zlarini ifoda etishlari uchun mukammal platformani taqdim etadi. Tasviriy san'at darslarining muhim foydasi ularning ijtimoiy va madaniy taraqqiyotga ta'siridir. Tasviriy san'at darslari odamlarga turli madaniyat va urf-odatlarini o'rganish imkoniyatini beradi. San'at chegaralarni kesib o'tuvchi, turli kelib chiqishi va madaniyati bo'ylab odamlarni qamrab oladigan universal til bo'lishi mumkin. Turli madaniyatlarning san'atini o'rganish orqali talabalar o'zlaridan farqli odamlarga empatiya va tushunishni rivojlantirishlari mumkin. Tasviriy san'at darslari ham jamiyat tuyg'usini yaratish orqali ijtimoiy rivojlanishga yordam beradi. San'at ko'pincha guruh faoliyati bo'lib, u odamlardan birgalikda ishlashni talab qiladi. Hamkorlik orqali talabalar boshqa o'quvchilar bilan munosabatlarni o'rnatishlari va ularga samarali muloqot qilish va guruhlarda ishlash imkonini beradigan ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishlari mumkin. Tasviriy san'at darslari men aytib o'tgan imtiyozlardan tashqari, o'quvchilarga balog'at yoshida ham foydali bo'lgan qimmatli ko'nikmalarni o'rgatishi mumkin. Misol uchun, san'at odamlarga turli kasblarda foydali bo'lishi mumkin bo'lgan tafsilotlarga jiddiy e'tiborni rivojlantirishga yordam beradi. Bundan tashqari, yakuniy natijani tasavvur qilish va ushbu maqsad sari harakat qilish qobiliyati har qanday sohada foydali bo'lishi mumkin.

1. Eskiz chizish. Chizma rasm darslarida mashq qilishning asosiy usullaridan biridir. Eskiz - bu asoslarni mashq qilishdan iborat bo'lib, har qanday rassom uchun chizmachilik asoslarini o'zlashtirish juda muhimdir. Eskizning afzalliklaridan biri shundaki, u chizish uchun juda muhim bo'lgan qo'l-ko'zni muvofiqlashtirishni yaxshilashga yordam beradi. Yangi boshlanuvchilar uchun yaxshi amaliyot ob'ektni suratga olish va uni eskiz orqali takrorlashga harakat qilishdir.

2. Takrorlash. San'at darslarida mashq qilishning yana bir samarali usuli - takrorlash. Takrorlash, siz uni mukammallashtirmaguningizcha, bir xil ishni qayta-qayta qilishni o'z ichiga oladi. Ushbu amaliyot usuli, ayniqsa, san'atdagi yangi texnikani o'rganishda foydalidir. Misol uchun, siz akvarel bilan bo'yashni o'rganyapsiz deylik.

Bunday holda, siz oddiy mavzuni tanlashingiz va texnikani o'zlashtirmaguningizcha uni takroran bo'yashingiz mumkin.

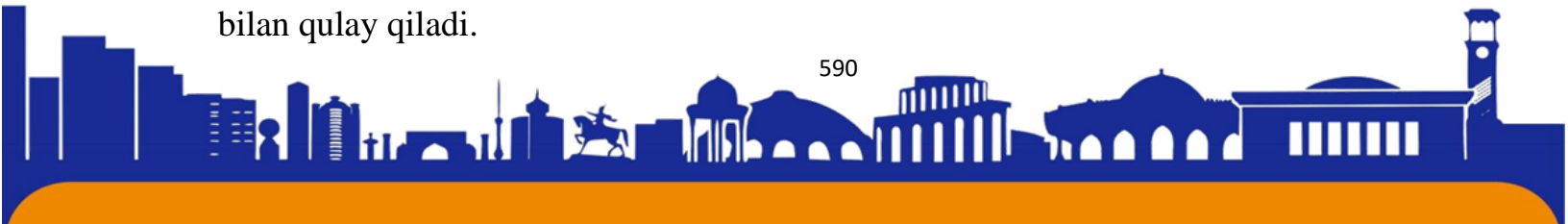
3. Adabiyotlar bilan ishlash. Ma'lumotnomalar bilan ishlash tasviriy san'at darslarida mashq qilishning samarali usuli hisoblanadi. Darsliklar, fotosuratlar va videolar kabi ma'lumotnomalar xotira yoki tasavvurdan ko'ra, ishlash uchun kengroq mavzularni taklif qiladi. Ma'lumotnomalar bilan ishlashda tafsilotlar va shaklga e'tibor berish juda muhimdir. Ma'lumotnomalar bilan ishlash, shuningdek, san'atda muhim bo'lgan kuzatish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

4. Tengdoshlarning fikr-mulohazalari. Tengdoshlarning fikr-mulohazalari tasviriy san'at darslarida amaliy mashg'ulotlarning samarali usuli hisoblanadi. Tengdoshlarning fikr-mulohazalari sizning san'at asaringiz haqida turli nuqtai nazarlarni qabul qilish imkonini beradi. Fikr-mulohazalar tasviriy san'at darslarida muhim element hisoblanadi, chunki u o'quvchilarga o'z texnikasini yaxshilashga yordam beradi. Sinf tanqidlarida ishtirok etish va tengdoshlarning konstruktiv tanqidini rag'batlantirish juda muhimdir.

5. Maqsadlarni belgilash. Maqsadlarni belgilash san'at darslarida samarali mashq qilish usuli hisoblanadi. Maqsadlar taraqqiyotni kuzatishga yordam beradi va san'at amaliyoti uchun yo'nalishni ishlab chiqishga yordam beradi. Maqsadlarni belgilash motivatsiyani saqlashga va maqsadlarga diqqatni jamlashga yordam beradi. Maqsadlar ma'lum bir texnikani takomillashtirish yoki muayyan uslubni o'zlashtirish kabi oddiy bo'lishi mumkin.

6. Turli materiallardan foydalanish. San'at darslarida turli xil materiallardan foydalanish samarali amaliyot usuli hisoblanadi. Turli materiallardan foydalanish tadqiqot va tajriba o'tkazish imkonini beradi. Ko'nikmalingizni kengaytirish uchun sizga mos kelmaydigan materiallar bilan ishlash juda muhimdir. Materiallaringizni kengaytirish odatiy san'at amaliyotingizning monotonligidan xalos bo'lishga imkon beradi.

7. Doimiy ravishda mashq qiling. Izchil amaliyot, ehtimol, san'at darslarida amaliyotning eng asosiy usulidir. Doimiy amaliyot sizning mahoratingiz va texnikangizni rivojlantirishga yordam beradi. Har kuni mashq qilish uchun ma'lum vaqt oraliq'ini ajratish va unga rioya qilish juda muhimdir. Doimiy amaliyot, shuningdek, o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishga yordam beradi va sizni turli texnika va materiallar bilan qulay qiladi.

8. Tanaffus qiling. Tanaffuslar - tasviriy san'at darslarida mashq qilishning samarali usuli. Tanaffuslar sizni zaryad qilish imkonini beradi va charchashning oldini olishga yordam beradi. Charchoq yoki qotib qolganingizni his qilganingizda tanaffus qiling. Sayrga boring, musiqa tinglang yoki do'stlaringiz bilan gaplashing. Tanaffus, shuningdek, san'at asaringizga yangi nuqtai nazarni rivojlantirishga yordam beradi.

9. Texnikalar bilan tajriba o'tkazish. Texnika bilan tajriba o'tkazish tasviriy san'at darslarida samarali mashq qilish usuli hisoblanadi. Tajriba ijodkorlik va innovatsiyalarga imkon beradi. Asl san'at asarini yaratish uchun yangi texnikalarni sinab ko'rishdan yoki turli usullarni birlashtirishdan qo'rqmang. Tajriba amaliyotning yangi usullarini kashf etishga yordam beradi va ijodkorligingizni yaxshilaydi.

10. Seminar va seminarlarda qatnashing. Mashg'ulotlar va seminarlarda qatnashish tasviriy san'at darslarida amaliyotning samarali usuli hisoblanadi. Seminarlar va seminarlar tajribali rassomlardan o'rganish va boshqa rassomlar bilan muloqot qilish imkoniyatini beradi. Yangi texnika, yondashuvlarni o'rganish va fikr-mulohazalarni olish uchun seminar va seminarlarda qatnashing. Tadbirlarda ishtirok etish, shuningdek, jamiyat va tegishli tuyg'ularni rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yuqoridagi amaliyot usullari har qanday san'at darsida muhim ahamiyatga ega. O'quv amaliy mashg'ulotlarining asosiy vazifasi naturani o'lchamlarini to'g'ri ifodalagan holda, xaqqoniy ko'rsatib bera olishdan iborat. Bunga ko'z bilan o'lchash, masofa va jism o'lchamlarini ko'zda chamalash, va naturani to'g'ri anglash orqali erishiladi. Bunday hollarda jism o'lchami va masofani aniqlash uchun ko'z bilan chamalash qobiliyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Chamalash qobiliyatlari bo'lajak mutaxassislarni o'z ishlariga nisbatan e'tiborli, mas'uliyatli bo'lishga o'rgatadi, ularda tabiatni sinchkovlik bilan tahlil qilish ko'nikmalarini hosil qiladi va bir vaqtning o'zida ko'rgan qiyofani eslab qolish qobiliyatini ham rivojlantiradi. Chizma chizish, takrorlash, ma'lumotnomalar bilan ishlash, o'rtoqlarning fikr-mulohazalari, maqsadlarni belgilash, turli materiallardan foydalanish, izchil mashq qilish, tanaffuslar qilish, texnikalar bilan tajriba o'tkazish, mahorat darslari va seminarlarda qatnashish badiiy mahoratini oshirishning asosiy elementlari hisoblanadi. Yaxshi rassom bo'lish uchun ushbu usullarni qo'llash juda muhimdir. Doimiy amaliyot va fidoyilik bilan har kim o'z san'at mahoratini rivojlantirib, ajoyib rassom bo'lishi mumkin. San'at umrbod amaliyotdir va rassom sifatida o'sish va rivojlanish uchun o'rganish va tajribani davom ettirish kerak. Tasviriy

san'at darslari insonlar uchun ko'nikmalarni o'rganish va rivojlantirishning qimmatli usuli hisoblanadi. Ijodkorlikni, kognitiv rivojlanishni, hissiy farovonlikni va ijtimoiy va madaniy rivojlanishni rag'batlantirish orqali ushbu darslar o'quvchilarga turli yo'llar bilan foyda keltirishi mumkin bo'lgan bir qator imtiyozlarni taklif qiladi. Siz san'at sohasida martaba bilan shug'ullanishni xohlaysizmi yoki shunchaki shaxsiy rivojlanishingizni xohlaysizmi, tasviriy san'at darslari buni qilishning ajoyib usuli hisoblanadi. Shunday qilib, har bir kishi qimmatli narsalarni o'rganish va shaxsiyatini turli yo'llar bilan yaxshilash uchun ushbu saboqlarni olishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xudoyberdiyev, P. (2021). TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING METODIK ASOSLARI. Журнал музыки и искусства, 2(2).
2. Oltmishev, T. (2022). TASVIRIY SAN'AT ASARLARINI YARATISHDA PERSPEKTIVANING AHAMIYATI. Физико-технологического образование, 1(1).
3. Baymetov, B. B., & Muratov, X. X. (2021). Tasviriy san'atdan amaliy mashg'ulotlarida talabalarning tasvirlash mahoratlarini takomillashtirish texnologiyalari. Science and Education, 2(1), 349-356.
4. Shirinov, A. L. (2021). Maktabning Eng Yosh O'quvchilarida Tasviriy San'at Darslarining Ahamiyati. IJTIMOIIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIIY JURNALI, 1(6), 134-138.
5. Xudoyberdiyev, P. (2022). TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA FAOLIYAT TURLARINI TASHKIL ETISH METODOLOGIYASI. Журнал музыки и искусства, 3(1).

